

Mongstad-veteranar på tur:

Overvelta av gjestfrie M

Varm velkomst i Moldova. Her John Fjellanger som vart invitert med i dansen av folkloregruppa ved Moldexpo; det store utstillingssenteret i hovudstaden Chisinau.

Lite ante dei kva dei gjekk til, og forventingane var mange og ulike då 28 medlemmer i Statoil Veteranklubb Mongstad valde Moldova som reisemål.

Ei kort haustveke i landet som nordmenn knapt har hørt om, overvelta reisefølget. Det gjestfrie folket i aust vann hjarta til ferdafolket frå nord.

Inntrykka var mange, og opplevingane sterke. Dei norske langvegsfarande hadde nok ikkje førestilt seg at levekåra for folk flest kunne vera så mager. Dei hadde heller ikkje tenkt seg at mottakinga skulle vera så hjarteleg.

Karl Kolstad frå Manger kommenterer opphaldet slik:

– Me var i eit land som er generasjonar bak vårt eige og med svære utfordringar. Me møtte eit folk som var svært venlege,

gjestfrie og som ville at me skulle trivast hjå dei. Det var ei lærek og kjekk reise.

Prosjekt synshjelp

Bakgrunnen for at gruppa valde Moldova som reisemål var Hjelpt Moldova sitt humanitære engasjement i landet gjennom 20 år. Det starta med rein naudhjelp. No er arbeidet koncentrert om Prosjekt Synshjelp – integrering og rehabilitering av synshemma. Underteikna, som har vore med nesten heile tida, har alltid reklamert for landet som spennande destinasjon. Difor var det ekstra hyggeleg med responsen frå Veteranklubben på Mongstad.

Kontrastane i Europas fattigaste land er store. Republikken Moldova er i realitetbanekrøtt. Politisk råder kaos. Det er kamp om landet skal gå mot Europa i vest, eller Russland i aust. Korruptionen er omfattande og finst over alt. Noverande regjeringskoalisjon ønsker EU-medlemskap. Samstundes viser meiningsmålingar at om det var valg no, ville kommunistpartiet få fleirtal.

Veterangruppa framfor den gamle brannbilen frå raffineriet på Mongstad saman med vaktstyrken på brannstasjonen der den 30 år gamle bilen gjer teneste.

Sterke kontrastar

Den som har pengar, kan kjøpa seg all tenkjeleg luksus. Det finst ei bra stor gruppe med stinn pengebok, og som likar å visa det. For folk flest er livet ein kamp. Ein million moldovarar,

ca ein fjerdedel av innbyggjarane, har reist utanlands for å søkja arbeid. Eksil-moldovarane er i stor grad dei ressurssterke som ideelt sett skulle vere heime og bygd landet. Det er ikkje urimleg å dra parallellet til Norge og tilhøva her på slutten av 1800-talet. Då var Norge fattigast i Europa, og tusenvis av nordmenn søkte lukka i Amerika.

Rikt og variert kjøkken

Moldovsk gjestfridom synest

Moldova

Corina Papusoi og Galina Gradinari skal ha stor ære for eit vellukka Moldova-oppfald! Galina har samarbeidd med Hjelp Moldova gjennom alle 20 år. Galina har doktorgrad i engelsk og er professor ved det pedagogiske universitetet Ion Crianga. I 15 år har ho hatt sommarjobb som produksjonsmedarbeidar ved Fossen Fisk på Valestrand. Det fortel sitt om lønsnivået for høgt utdanna i Moldova.

Møte med Moldovas fremste barnekirurg, Eva Gudumac. På kontoret hennar skal det vera ein blomst for kvart liv ho har berga. Eva er kjent over heile landet. Ho har vore medlem i Parlamentet, og leiar for det moldovske Vitskapsakademiet.

grenselaus. Landet har lang tradisjon for det. Det moldovske kjøkken er rikt og variert, både i smak og fargar. Her får du kortreist mat! Landet var den store vinprodusenten i tidlegare Sovjetunionen. Russland var den største kunden. Nett no boikottar Russland moldovsk vin slik dei periodevis har gjort med norsk laks. Vi merka oss at dette tende moldovske produsenter til å satsa endå sterkare på mye marknader, særleg i Vest-Europa.

Lite turistar

Det er gledeleg å notera seg at jordbruksrådet på dei endelause, grøderike slettene er i ferd med å ta seg opp. Sameleis ser det ut til å vera eit visst tilsig av turistar, men mest i form av back-pakkarrar. Moldova er truleg det landet i Europa som er minst influert av masseturisme. Eg tippar at Mongstad-veteranane er den største norske gruppa ferierande som nokon gong har besøkt landet.

Derfor var det kanskje ikke så rart at Corina Papusoi, den unge direktøren på nye Hotel Jazz der vi budde, både var spent og forventningsfull. (www.jazz-hotel.md)

– Sei kva de ønsker, og de skal få det, er mottoet til Corina. Ho og staben hennar gjorde ein fantastisk jobb både med planlegging og gjennomføring av opphaldet. Vanskeleg å tenkja seg nokon annan plass der hotelldirektøren tok seg tid til å vera med gjestane på samleige utflukter samleige dagar.

Brannilen frå Mongstad

Første post på programmet var gjensyn med den 30 år gamle brannbilen frå raffineriet på Mongstad. Gamle utrykningsvogn nr 2 vart levert for snart

10 år sidan av brannoperatørane Arild Revheim og Rune Haukås. Bilen var då 20 år gammal og utrangert for Statoil. Bilen er topp vedlikehalden, men det er vanskeleg å skaffa reservedeler. Trass dette er Volvoen truleg den aller beste brannbilen i heile Moldova. Stasjonen er stroken, men manglar alt av utstyr. Mange liv og store verdiar er redda takk vera denne vogna.

Statoil-sjukehuset

Besøk på «Mor og Barn sjukehuset», eller det vi kallar Statoil-sjukehuset i hovudstaden Chisinau, gjorde at tårene sat laust hjå mange. Barneavdelinga her kan samanliknast med barneavdelinga på Haukeland, eller ved Rikshospitalet

Første gong Hjelp Moldova kom hit, mangla dei absolutt alt. Ikkje ein gong varmt vatn hadde dei. Harry Ertresvåg, tidlegare forpleiningssjef i Statoil, har vore drivkrafta for å renovera sanitærromma på avdelinga. På ulikt vis har han engasjert hundrevis av Statoil-tilsette på plattformene og fått inn fleire hundre tusen kroner. Møblane dei har, og mesteparten av sengetøyet, er utrangert materiell frå Statoil.

Eva Gudumac er landets mest kjend barnekirurg, og ein legende i Moldova. Ho kommenterer stoda ved sjukehuset slik:

– Det de ser, er det vi har, er det de gav oss.

Vin-eventyret Cricova

Vinanleggget Cricova ligg i ein 120 km lang tunnel-labyrint inne i fjellet ein liten times busstur frå Chisinau. I mange hundre år har dei teke ut stein frå det porøse fjellet og nyttat til byggemateriale. Inne i fjellet er temperaturen ideell for vinlagring. På 60 av dei 120 ki-

lometrane med veg i fjellet er det lagra vin i alle variantar, og her er lange produksjonslinjer for tapping av champagne, eller sprudlende vin.

Hit kjem alle VIP-ane, hit kjem forretningsfolk, og hit kjem turistar. Du trur det ikkje før du har sett det. Verdas første astronaut, Juri Gagarin sa: «Eg kan fordøya opplevinga som første menneske i verdsrommet, men ikkje opplevingane i Cricova.» Gagarin måtte overnatta i vinkjellaren.

Transnistru, ein stat i staten

Fire heile dagar varde turen, pluss reisedagane til og frå. (Bergen – Riga – Chisinau).

Laurdag 21. september gjekk turen austover og over elva Nistru – til Tiraspol, hovudstaden i utbrytarstaten Transnistru. Om du ønsker gjensyn med gamle Sovjetunionen, er ei reise hit ein bankers. Dei som hevdar at Norge er «siste Sovjet-stat», har ikkje besøkt Transnistru.

Her er russisk språk og kultur halde høgt i hevd. Transnistru har eigen president, eige parlament, mynt og flagg. Flagget er det Moldova hadde som delrepublikk i Sovjet.

Endå landet formelt er ein del av Moldova, måtte vi stå i toll og pass-kø nær to timer for å sleppa inn. «Grensa» er vakta av ein russisk fredsstyrke, utstyrt med tanks og tungt skyts. Her skal du halda fotoapparatet lågt.

Transnistru står på norsk UD si liste over område dei ber folk visa ekstra aktsemdu. Hjelp Moldova er der regelmessig, men då alltid i følgje med moldovarar, og har aldri opplevt noko ubehagleg.

Heimebesøk i Molovata

Same dag gjesta vi landsbyen Molovata, på vestsida av elva.

Historisk grunn: Orhei er for Moldovarane som Nordkapp for oss.

Tatiana Ghidirimshi (til venstre) i den underjordiske vinkjellaren til foreldra. Snart vert vinfata fyldt med ny vin. På hyllene bugnar det av hermetisert frukt og grønnsaker. Til høgre Liv Ness og Jakob Høyland. Deira tankar gjekk til eigen barndom...

Her vaks Tatiana Ghidirimshi opp. Tatiana er tilsett og løna av Hjelp Moldova som leiar for Synssenteret vi etablerte i 2008. Igjen vart gjestane overveldta over måten dei vart tekne mot på, og alt det gode som var sett fram:

– Eg er imponert over gjestfridomen til moldovaren. Hjelp og smil møtte oss alle stader til tross for språkvanskar. Eit meir bugnande matbord enn heime hjå foreldra til Tatiana skal ein leita lenge etter, sa JohnFjellanger.

Tettpakka program

Dagane var tettpakka med program og opplevingar. Dagen før heimreise gjekk turen til Orhei, eit spektakulært område ein times bussreise nord for hovudstaden. Orhei har frå tidlegaste tider hatt stor dragning på ferdafolk og var eit sentrum på ferdslevegane mellom aust og vest. Her ligg klosteret Curchi. I sovjetida vart bygningane gjort om til institusjon for sinnsjuke. No er dei renoverte og framstår igjen i gammal stordom med kunst, ikonar og gylne kuplar.

Her finn vi vogga til den ortodokse kyrkja i landet og eldgammale kloster der munkane budde i grotter dei grov ut i det porøse fjellet. Taket var så lågt at munkane ikkje kunne stå oppreist. Dei skulle alltid bøya seg for Vår Herre!

Vin og turisme

I Orhei finn vi gründarar som satsar stort på turisme og ny industri. Eit døme er Chateau Vartely Winery. Vartely er ein av Moldovas nyaste vinprodusent. Mesteparten av produksjonen går til eksport. Her kan du oppleve historiske Moldova, bu på nytt hotel i tradisjonell stil, få omvisning i produksjonslokala,

gå på vinskule, og nyta lokale rettar i dei storstilte restaurante.

Ein annan gründar har nyleg kjøpt opp 17 eigedomar nedanfor grotte-klosteret, bygt restaurant og overnattingslokale i tradisjonell stil, og er i gang med å byggja utandørs opera-scene med plass til 1000 tilhøyrarar.

Takk til medhjelparane

Kåre Bastesen som er i leiar Statoil Veteranklubb, Mongstad sa dette etter turen:

– Dette var eit opplegg utanom det vanlege, og deltakarane sette stor pris på turen.

Vi fekk oppleva mykje som vi nok ikkje hadde fått gjennom ein vanleg turoppratør sitt oppleg. Å oppleva barnesjukehustet, som Statoil har vore med på å oppgradera, og sjå og høyra om arbeidet som Hjelp Moldova gjer for svaksynte, rørde oss inn i hjerterota.

Som ein spontan reaksjon var det nokre som kjøpte inn kjøleskap til sykehustet, og andre gav uttrykk for at dei ønsker å bidra med støtte seinare. Gjestfridomen og måten vi vart tatt i mot på viste kor mykje dei sette pris på det som var gjort fra Hjelp Moldova og Statoil. Artig var det også å sjå att ein gammel brannbil frå Mongstad som verka som juvelen i brankorpset i byen.

Kulturinnslag fekk vi også med oss, og vi skrangla nesten sund ein buss på dei dårlege vegane. Deltakarane fra Veteranklubben er svært takknemmeleg for at Kåre Ness og hans medansvarlege arrangerte og tok oss med på denne innhaldsrike turen. Vi håpar Hjelp Moldova vil nå sine djerfe mål, og at mange vil hjelpe og støtta dei.